

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionin ulkopuolelle sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionin ulkopuolelle sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta (U 12/2022 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 28/2025 vp - U 12/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Viktor Harvio, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Outi Kumpuvaara, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Heidi Alatalo, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitussihteeri Joonas Huhtakangas, maa- ja metsätalousministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Ruokavirasto
- Luonnonvarakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Sahateollisuus ry

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotuksen tavoite

UJ 28/2025 vp

Pääasiallinen sisältö

Komission asetusmuutosehdotuksessa (COM(2025) 652 final) ehdotetaan EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen osittaista lykkäämistä sekä yksinkertaistamistoimia asetuksen sujuvan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Komissio ehdottaa, että asetuksen soveltaminen alkaisi nykyisen aikataulun mukaisesti 30.12.2025 suurien ja keskisuurien yritysten osalta. Mikro- ja pienille yrityksille siirtymäaikaa pidennettäisiin siten, että nykyisen siirtymäajan lisäksi niille tulisi kuusi kuukautta lisää siirtymäaikaa, jolloin asetuksen velvoitteita sovellettaisiin 30.12.2026 alkaen. Myös EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienien toimijoiden siirtymäaikaa pidennettäisiin 30.12.2026 saakka.

Lisäksi ehdotuksessa esitetään, että tehtäisiin asetuksen yksinkertaistamiseksi sisältömuutoksia, joilla helpotetaan asetuksen toimeenpanoa, kevennetään hallinnollista taakkaa sekä vähennetään komission EUDR (metsäkatoasetus) tietojärjestelmään kohdistuvaa kuormitusta varmistaen siten sen toimivuuden.

Keskeisimpinä muutoksina asetuksen vaatimukset keskittyisivät enemmän tuotteiden ensimmäiseen markkinoille saattamiseen, mikä keventäisi toimitusketjujen alkupään jälkeisten, ns. jatkojalostusvaiheen toimijoiden ja suurten kauppaa käyvien, velvoitteita. Näiden yritysten osalta riittäisi pääsääntöisesti, että asianmukaisen huolellisuuden vakuutus on aiemmin tehty, asianmukaiseen huolellisuuteen liittyviä keskeisiä tietoja säilytetään viisi vuotta sekä tiedot asianmukaisen huolellisuuden vakuutusten viitenumeroista toimitetaan tarvittaessa eteenpäin toimitusketjussa tai toimivaltaiselle viranomaiselle pyydettyä.

Myös sellaisten mikro- ja pienien alkutuottajien, jotka ovat asetuksen mukaisia toimijoita, raportointivelvoitteita kevennettäisiin, jos näiden tuotanto tapahtuu komission aiemmin metsäkadon osalta matalariskisiksi maiksi luokittelemassa maissa, kuten Suomessa. Tällöin riittäisi, että ilmoittaa kertaalleen komission EUDR-tietojärjestelmään tuotannon olleen metsäkatovapaata. Järjestelmään ilmoitettuja tietoja tulisi muokata, mikäli niihin tulee merkittäviä muutoksia.

Lisäksi komissio ehdottaa kevennettyä valvontaa ja täytäntöönpanoa soveltamisen ensimmäisten kuuden kuukauden ajaksi, mikä helpottaisi suurien ja keskisuurien toimijoiden ja kauppaa käyvien asetuksen alkuvaiheen toimeenpanoa. Tämä myös vähentäisi toimivaltaisen viranomaisen tehtävien määrää soveltamisen alkamisen alkuvaiheessa.

Ehdotettujen toimenpiteiden tavoitteena on tukea yrityksiä, kansainvälisiä sidosryhmiä, kolmansia maita ja EU:n jäsenmaita metsäkatoasetuksen sujuvassa toimeenpanossa ja keventää

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

asetukseen liittyvää hallinnollista taakkaa säilyttäen kuitenkin asetuksen keskeiset tavoitteet globaalin metsäkadon vähentämiseksi.

Ehdotuksella on tarkoitus vahvistaa myös asetuksen seuranta- ja valvontaa sekä parantaa toimivaltaisten viranomaisten kykyä käsitellä tietojärjestelmässä olevia tietoja ja vaihtaa olennaista tietoa tehokkaasti.

Valtioneuvoston kanta

Suomi kannattaa asetuksen soveltamisen lykkäämistä ja sen toimeenpanon yksinkertaistamista. EU:n metsäkatoasetuksen uudet velvoitteet, tulkinnan epäselvyydet sekä komission tietojärjestelmään liittyvät haasteet ovat tehneet asetuksen toimeenpanosta monilta osin haastavaa. Tämä on aiheuttanut epävarmuutta asetuksen soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden keskuudessa. Asetuksen täytäntöönpanoa tulisi selventää ja varata riittävästi aikaa muutosten toimeenpanoon.

Epävarmuuksista ja haastavasta aikataulusta johtuen Suomi katsoo, että komission ehdotuksesta poiketen kaikkia tahoja koskeva toimeenpanon lykkääminen vähintään vuodella olisi perusteltua. Suomi pitää ongelmallisena, että monet suuret ja keskisuuret yritykset ovat komission aiempien ulostulojen perusteella olettaneet sääntelyn lykkääntyvän uudelleen ja valmistelleet toimeenpanoa nykyvaatimusten mukaisesti. Suomi katsoo, että tasapuolisella vähintään vuoden lykkäyksellä varmistettaisiin, että kaikki tahot ovat paremmin valmistautuneita asetuksen toimeenpanoon. Lisäksi Suomi näkee, että toimeenpanoa voitaisiin sujuvoittaa yhdenmukaistamalla toimijoiden soveltamisen alkamisen aikatauluja.

Suomi pitää tärkeänä, että komission EUDR-tietojärjestelmä on toimintavarma metsäkatoasetuksen soveltamisen alkaessa, jotta järjestelmän mahdolliset ongelmat eivät aiheuttaisi kaupankäynnin häiriöitä, heikentäisi toimijoiden oikeusturvaa tai vaikeuttaisi toimivaltaisten viranomaisten tehtävien hoitamista.

Suomi pitää tärkeänä metsäkatoasetuksen tavoitteita globaalin metsäkadon ja metsien tilan heikentymisen vähentämiseksi sekä ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen torjumiseksi. Sääntelystä aiheutuvan taakan tulisi kuitenkin olla tasapainossa asetettujen tavoitteiden kanssa. Suomi kannattaa asetuksen yksinkertaistamista ja katsoo, että asetukseen ehdotetut sisältömuutokset vähentäisivät jonkin verran asetukseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Suomi pitää tärkeänä, että asetusta yksinkertaistettaessa vaikutukset hallinnollisen taakan kevenemiseen olisivat merkityksellisiä.

Suomi voi tarvittaessa tukea myös muita asetukseen ehdotettavia muutoksia, jotka lisäävät sääntelyn joustavuutta ja/tai keventävät asetuksen toimeenpanoon liittyvää hallinnollista taakkaa heikentämättä kuitenkaan merkittävästi asetuksen tavoitteita. Suomi korostaa, että asetuksessa olisi tärkeää ottaa huomioon tarkoituksenmukaisella tavalla niiden metsäisten maiden erityispiirteet, joissa riski asetuksen tarkoittamalle metsäkadolle on merkityksettömän alhainen ja joiden metsäpinta-ala on vakaa tai kasvussa.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

Suomi pitää lähtökohtaisesti hyvänä komission ehdotusta siitä, että asetuksen vaatimukset keskittyisivät tuotteiden ensimmäiseen markkinoille saattamiseen, mikä keventäisi toimitusketjujen loppupään, ns. jatkojalostusvaiheen toimijoiden ja (suurten) kauppaa käyvien, velvoitteita. Suomi näkee tärkeänä keventää toimitusketjujen loppupään velvoitteita, sillä asetuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta on oleellista, että etenkin ensimmäistä kertaa tuotteita markkinoille saatettaessa asetuksen vaatimukset täyttyvät. Samalla tulisi kuitenkin varmistaa, että asetusmuutokset ja niiden toimeenpano käytännössä keventävät toimijoiden hallinnollista taakkaa.

Suomi kannattaa vahvasti asetuksen EU:n viljelijöihin ja metsänomistajiin kohdistamien vaatimusten keventämistä. Komission muutosehdotukset keventäisivät alhaisen metsäkatoriskin maissa sijaitsevien mikro- ja pienien alkutuotannon toimijoiden raportointivelvoitteita sekä lykkäisi niiden osalta soveltamisen alkamista kuudella kuukaudella eteenpäin nykyisestä. Ehdotettujen kevennysten tosiasiallisia vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa kuitenkaan mahdollista arvioida tarkasti. Suomi katsoo, että mikro- ja pieniin alkutuotannon toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa tulisi pyrkiä keventämään etenkin maissa, joissa asetuksen tarkoittama metsäkadon ja metsien tilan heikentymisen riski on merkityksettömän alhainen ja joiden metsäpinta-ala on vakaa tai kasvussa.

Komissio ehdottaa EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisajankohdan yhtenäistämistä muiden hyödykeryhmien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Suomi kannattaa tätä vahvasti, sillä on tärkeää, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisäaikaa toimeenpanoon.

Suomi pitää kannatettavana komission ehdotusta valvonnan ja täytäntöönpanon keventämisestä soveltamisen ensimmäisten kuuden kuukauden aikana, joka antaa toimeenpanon alkuvaiheessa tarvittavaa joustoa niin toimijoille kuin myös toimivaltaisille viranomaisille. Suomi voi myös kannattaa sisällöllisesti samanlaista tai samankaltaista kuuden kuukauden kevennetyn täytäntöönpanon sisällyttämistä asetukseen tilanteessa, jossa toimeenpanon siirtymäaikoja pidennettäisiin komission ehdotuksesta.

Suomi korostaa nopeaa päätöksentekoa ratkaisun löytämiseksi, jotta asia ehditään käsitellä ennen nykyisen asetuksen soveltamisen alkamista. Ensisijaista olisi siirtymäajan jatkaminen, jotta aikaa asetuksen yksinkertaistamisen valmistelulle jäisi riittävästi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

EU:n metsäkatoasetuksen taustaa

EU:n metsäkatoasetus tuli voimaan 29.6.2023, ja asetuksen soveltamisen oli alun perin tarkoitus alkaa 30.12.2024. Metsäkatoasetuksen tarkoituksena on minimoida unionin vaikutus metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen maailmanlaajuisesti ja siten edistää maailmanlaajuisen metsäkadon vähentämistä. Metsäkato on suurinta Etelä-Amerikassa ja Afrikassa, ja silloin, kun asetusta säädettiin, metsää hävitettiin koko maailmassa noin kymmenen miljoonaa hehtaaria vuodessa. Maa- ja metsätalousvaliokunta lausui metsäkatoasetusta

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

koskeneesta ehdotuksesta vuonna 2022 (MmVL 6/2022 vp — U 12/2022 vp). Valiokunta piti tavoitetta maailmanlaajuisen metsäkadon torjumisesta erittäin tärkeänä ja korosti Suomen roolia kestävänsä metsien käytön edelläkävijänä. Valiokunta esitti lausunnossaan kuitenkin jo tuolloin vakavan huolen asetuksen velvoitteiden aiheuttamasta kohtuuttomasta hallinnollisesta taakasta.

Metsäkatoasetus koskee metsäkatoa ja metsien tilan heikkenemistä. Metsäkadolla tarkoitetaan yleisesti maankäytön muutosta metsästä muuhun käyttöön. Metsäkato on asetuksessa määritelty suppeasti siten, että metsäkadolla tarkoitetaan metsän muuntamista maatalouskäyttöön. Asetuksen mukaista metsäkatoa ei sen sijaan ole metsän muuntaminen rakentamisen, teollisuuden, energiantuotannon, teiden tai muiden yhteiskunnan teknisten perusrakenteiden käyttöön. Suomessa yli puolet metsäkadosta on rakentamisesta johtuvaa ja noin kolmannes maatalouteen liittyvää. Toisaalta Suomessa viljelymaata myös poistuu viljelykäytöstä metsitykseen. Metsäkatoasetus koskee Suomessa pellonraivausta vain nautojen laitumeksi raivaamisen osalta. Maailmanlaajuisesta metsäkadosta maatalousmaan laajentumisen on kuitenkin arvioitu aiheuttavan noin 80—90 prosenttia.

EU:n metsäkatoasetuksessa säädetään asetuksessa määriteltyjen tuotteiden markkinoille saattamiselle, markkinoilla saataville asettamiselle ja viennille asetettavista vaatimuksista. Metsäkatoasetuksen sääntely koskee sellaisia tuotteita, jotka sisältävät nautaeläintä, kaakaota, kahvia, öljypalmua, kumia, soijaa tai puuta. Velvoitteita kohdistuu toimijoihin, jotka saattavat tuotteet ensimmäistä kertaa unionin markkinoille tai vievät niitä unionin markkinoilta sekä myös kauppaa käyviin tahoihin. Käytännössä EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteet liittyvät asianmukaisen huolellisuuden (niin sanottu due diligence) noudattamiseen ja sitä koskevan vakuutuksen toimittamiseen komission tietojärjestelmään.

EU:n metsäkatoasetuksen toimeenpano ja muutokset

EU:n metsäkatoasetuksen toimeenpano on osoittautunut erittäin haastavaksi. Tämä on johtunut muun muassa siitä, että asetuksen mukaiset velvoitteet ovat olleet monille toimijoille kokonaan uusia, asetuksen tulkintaan on liittynyt merkittäviä epäselvyyksiä ja komission tietojärjestelmissä on ollut puutteita. Asetuksen toimeenpano on luonut sen piiriin kuuluville toimijoille kohtuuttomasti epävarmuutta. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että maailmanmarkkinoilla on tapahtunut asetuksen hyväksymisen jälkeen myös merkittäviä muutoksia, jotka ovat osaltaan lisänneet asetuksen toimeenpanoon liittyviä huolia. Komission muutosehdotuksen yhteydessä tulee vielä arvioida, miten metsäkatoasetuksen sääntelyllä voidaan tässä muuttuneessa tilanteessa saavuttaa asetuksen alkuperäinen tavoite maailmanlaajuisen metsäkadon vähentämisestä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 19.12.2024 asetuksen metsäkatoasetuksen muuttamisesta siten, että soveltamista lykättiin 12 kuukautta. Soveltaminen alkaa voimassa olevan asetuksen mukaan keskeisiltä osin 30.12.2025. Komissio julkaisi 21.10.2025 ehdotuksen EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen osittaisesta lykkäämisestä ja asetuksen sisältömuutoksista. Komissio ehdottaa asetuksen yksinkertaistamiseksi sisältömuutoksia, joilla on tarkoitus helpottaa asetuksen toimeenpanoa, keventää hallinnollista taakkaa ja vähentää komission tietojärjestelmään kohdistuvaa kuormitusta. Näitä komission muutosehdotuksia on tarkasteltu jäljempänä tarkemmin.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan komission ehdotus keventää toimijoiden velvoitteita, mutta sen tarkkoja vaikutuksia ei voida vielä arvioida. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että hallitus on antanut elokuun lopulla eduskunnalle esityksen laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 77/2025 vp). Hallituksen esityksessä on kuvattu metsäkatoasetuksen toimeenpanosta Suomessa aiheutuvia vaikutuksia, ja valiokunta viittaa tässä lausunnossaan osin myös näihin hallituksen esityksessä esitettyihin vaikutusarvioihin. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää kuitenkin varsin ongelmallisena, että komission muutosehdotusten käytännön vaikutukset ovat epäselviä eikä niiden arviointiin ole varattu tarpeeksi aikaa. Komission muutosehdotuksen vaikutuksia toimijoihin tulee vielä arvioida erikseen erityisesti Suomessa toimivien alkutuottajien ja koko suomalaisen metsäsektorin kilpailukyvyn osalta.

EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen lykkääminen

Komissio ehdottaa, että asetuksen soveltaminen alkaisi nykyisen aikataulun mukaisesti 30.12.2025 suurien ja keskisuurien yritysten osalta. Mikro- ja pienille yrityksille siirtymäaikaa pidennettäisiin siten, että nykyisen siirtymäajan lisäksi niille tulisi kuusi kuukautta lisää siirtymäaikaa, jolloin asetuksen velvoitteita sovellettaisiin 30.12.2026 alkaen. Myös EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienten toimijoiden siirtymäaikaa pidennettäisiin 30.12.2026 saakka. Lisäksi komissio esittää, että soveltamisen alkaessa olisi ensimmäisten kuuden kuukauden ajan käytössä niin sanottu kevennetty täytäntöönpano muun muassa valvonnan osalta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että asetuksen soveltamista tulee lykätä komission ehdotuksesta poiketen kaikkia tahoja koskien vähintään vuodella. Yhdenmukainen kaikkia tahoja koskeva vähintään vuoden lykkäys on perusteltu, kun otetaan huomioon perusmuistiossa kuvatut epävarmuudet sekä haastava aikataulu. Monet suuret yritykset ovat ehtineet investoida tietojärjestelmiinsä asetuksen alkuperäisten vaatimusten mukaisesti, ja komission ehdotus aiheuttaa uusia muutostarpeita näihin järjestelmiin. Keskisuurissa yrityksissä ja erityisesti mikro- ja pienyrityksissä valmistautuminen metsäkatoasetuksen velvoitteisiin on ollut suuria yrityksiä hitaampaa. Yhtenäinen vähintään vuoden lykkäys mahdollistaa riittävästi valmistautumisaikaa soveltamisen käynnistymiseen kaikille toimijoille kokoluokasta riippumatta. Lisäksi yhtenäinen lykkäys antaa komissiolle aikaa valmistella asetuksen muutosten edellyttämät ohjeistukset ja tietojärjestelmävaatimusten tekniset määrittelyt hyvissä ajoin ennen soveltamisen alkamista.

Komission ehdotuksen mukaan EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisajankohta yhtenäistettäisiin muiden hyödykeryhmien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, on tärkeää, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisäaikaa toimeenpanoon. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan soveltamisen alun lykkääminen komission ehdottamalla tavalla ei kuitenkaan mikro- ja pienyritysten kohdalla välttämättä käytännössä tulisi toteutumaan. Tämä johtuu siitä, että suuret ja keskisuuret yritykset, jotka toimivat mikro- ja pienyrityksiin nähden arvoketjun myöhemmissä vaiheissa, tarvitsevat asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi tietoja mikro- ja pienyrityksiltä jo ennen kuin asetuksen soveltaminen alkaisi mikro- ja pienyritysten kohdalla. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

myös edellä kuvattujen välillisten vaikutusten vuoksi soveltamisen lykkääminen yhdenmukaisesti kaikkia tahoja koskien on perusteltua.

EU:n metsäkatoasetuksen sisältömuutokset

Komission ehdotuksen keskeinen sisällöllinen muutos liittyy asetuksen vaatimusten keskittämiseen koskemaan enemmän tuotteiden ensimmäistä markkinoille saattamista. Suomessa metsäkatoasetukseen liittyvien toimijan velvoitteiden piirissä on arvioitu olevan yhteensä noin 6 000 yritystä. Asetuksen toimijan määritelmää koskeva muutos tarkoittaa sitä, että mikro- ja pienet yritykset ilmoittaisivat vain kertaluonteisesti tuotteidensa olevan metsäkatovapaita ja silloinkin yksinkertaistetussa muodossa. Edellytyksenä olisi, että kyseiset mikro- ja pienet yritykset toimivat alhaisen riskin maassa ja kasvattavat, korjaavat tai hankkivat asetuksen mukaisia tuotteita omilta mailtaan ja saattavat ne unionin markkinoille. Komission mukaan tämän yksinkertaistetun raportointikäytännön piirissä olisi lähes sata prosenttia EU:n maanviljelijöistä ja metsänomistajista.

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että komission ehdotusta asetuksen vaatimusten keskittymisestä tuotteiden ensimmäiseen markkinoille saattamiseen voidaan lähtökohtaisesti pitää hyvänä. Kuten perusmuistiossa todetaan, metsäkatoasetuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta on oleellista ensimmäistä kertaa markkinoille saatettavien tuotteiden vaatimustenmukaisuus. Ehdotettujen kevennysten tosiasiallisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan tässä vaiheessa mahdollista arvioida tarkasti. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamassa selvityksessä on katsottu, että komission ehdotuksessa esimerkiksi metsänomistajia koskeva niin sanottu yksinkertaistettu vakuutus pitää sisällään lähes samat tiedot kuin varsinainenkin vakuutus. Komission ehdotus ei siten tältä osin merkittävästi helpota metsänomistajien raportointivelvollisuuksia ja niistä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Suomessa EU:n metsäkatoasetuksen vaikutukset kohdistuvat laajaan joukkoon asetuksen piirissä olevia toimijoita ja kauppaa käyviä tahoja erityisesti maa- ja elintarviketaloudessa, metsäsektorilla sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Maatalous- ja elintarvikektorilla asetuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti naudanlihan tuotantoon sekä asetuksen piiriin kuuluvia raaka-aineita hyödyntäviin kotimaisiin elintarvikevalmistajiin. Luonnonvarakeskuksen mukaan Suomessa on nautatiloja tällä hetkellä yhteensä noin 6 600. Koska naudanlihan markkinoille saattamista ei yleensä kuitenkaan tapahdu ennen nautojen siirtymistä teurastamoille muutoin kuin tilamyynnin yhteydessä, kohdistuvat metsäkatoasetuksesta aiheutuvat raportointivelvoitteet pääosin naudanlihaa käsitteleviin teurastamoihin. Suomessa on tällä hetkellä yhteensä 34 teurastamoa, jotka on rekisteröity naudan teurastukseen.

Suomessa tehtyjen selvitysten perusteella pienten yritysten arvioimien EU:n metsäkatoasetuksesta aiheutuvien järjestelmien ja menettelyjen perustamiskustannusten vaihteluväli oli 0—15 000 euroa ja vuosittaisten ylläpitokustannusten 0—18 000 euroa. Suuret yritykset arvioivat puolestaan metsäkatoasetuksesta aiheutuvien järjestelmän perustamiskustannusten suuruudeksi 7 000—6 000 000 euroa ja vuosittaisiksi ylläpitokustannuksiksi 19 000—2 000 000 euroa. Erityisesti suomalaiset metsäteollisuusyritykset ovat korostaneet tehneensä jo edellisten vuosien aikana merkittäviä investointeja asetuksen vaatimusten täyttämiseksi. Valiokunta katsoo, että asetuksen toimeenpanosta on jo aiheutunut ja

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

aiheutuu edelleen suomalaisille yrityksille merkittäviä kustannuksia, jotka voivat etenkin pienille yrityksille olla kohtuuttomia.

Arvioitaessa metsäkatoasetuksen vaikutuksia Suomessa on otettava huomioon myös asetuksen vaikutukset puukauppaan. Asetuksen vaikutukset kohdistuvat puukaupan myötä myös luonnollisiin henkilöihin, erityisesti mikäli he ovat metsänomistajia. Esimerkiksi vuonna 2022 Suomessa tehtiin noin 136 000 puukauppaa. Suomessa puukauppaa tehdään sekä hankintakauppana että pystykauppana. Pystypuu ei ole metsäkatoasetuksen tarkoittama tuote, joka saatettaisiin markkinoille. Suomessa raakapuun markkinoille saattaja olisi pystykaupassa pääsääntöisesti puun ostaja. Hankintakaupassa puolestaan markkinoille saattavana tahona olisi puun myyjä eli metsänomistaja. Onkin arvioitu, että asetuksen velvoitteiden täyttämistä seuraava hallinnollinen lisätyö saattaa vähentää hankintakauppaa tekevien metsänomistajien kiinnostusta tehdä hankintahakkuuta metsissään ja tarjota puuta markkinoille.

Valtioneuvoston kannassa todetaan, että asetuksessa olisi tärkeää ottaa huomioon tarkoituksenmukaisella tavalla niiden metsäisten maiden erityispiirteet, joissa riski asetuksen tarkoittamalle metsäkadolle on merkityksettömän alhainen ja joiden metsäpinta-ala on vakaa tai kasvussa. Voimassa olevassa asetuksessa säädetään kolmitasoisesta vertailujärjestelmästä, jonka mukaan kaikki maat tai maiden osat luokitellaan riskiltään alhaisen, keskimääräisen tai suuren riskin luokkaan. Komissio julkaisi luettelon alhaisen tai suuren riskin maista 22.5.2025 täytäntöönpanoasetuksella. Suomi on täytäntöönpanoasetuksessa määritelty alhaisen riskin maaksi, minkä johdosta Suomessa tuotettujen tuotteiden osalta voidaan soveltaa metsäkatoasetuksen 13 artiklassa tarkoitettua yksinkertaistettua asianmukaisen huolellisuuden menettelyä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että erityisesti viljelijöiden ja metsänomistajien raportointivelvoitteita tulee edelleen merkittävästi keventää niissä maissa, joissa metsäkatoriski on erittäin vähäinen. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi eri jäsenmaissa on ollut esillä ehdotuksia alhaisen riskin maille asetettujen velvoitteiden keventämiseksi ja myös kokonaan uuden, neljännen riskiluokan luomiseksi merkityksettömän metsäkatoriskin eli niin sanotun nollariskin maille. Valiokunta pitää näitä ehdotuksia lähtökohtaisesti kannatettavina ja katsoo, että Suomen tulee kuulua edellä mainittuun nollariskiluokkaan. Jos esimerkiksi merkityksettömän metsäkatoriskin maassa on olemassa lainsäädännön mukainen järjestelmä, jolla jo kerätään asetuksen vaatimat tiedot ja valvotaan tuotannon lainmukaisuutta ja kestävyyttä, ei metsäkatoasetuksessa tulisi enää edellyttää päällekkäistä raportointia ja valvontaa. Suomessa lakisäätöisessä metsänkäyttöilmoituksessa viranomaiselle toimitettavat tiedot ja nautarekisteriin kerättävät tiedot eläinten alkuperästä kattavat jo osaltaan metsäkatoasetuksen raportointivelvoitteiden piiriin kuuluvia tietoja.

Kuten edellä on jo todettu, on EU:n metsäkatoasetuksen tulkintaan liittynyt merkittäviä epävarmuuksia. Komissio on pyrkinyt selkiyttämään asetuksen tulkintaa julkaisemalla ja päivittämällä ohjeasiakirjaa, jossa on otettu kantaa muun muassa siihen, milloin navetta tai muu tuotannon edellyttämä rakennus voidaan sijoittaa metsämaalle ilman, että siitä katsotaan aiheutuvan asetuksessa tarkoitettua metsäkatoa. Komission ohjeasiakirja ei ole oikeudellisesti sitova. Maa- ja metsätalousvaliokunta painottaa, että keskeiset metsäkatoasetuksen tulkintaan liittyvät kysymykset eivät saa jäädä vain komission ohjeistuksen varaan. EU:n

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

metsäkatoasetuksen soveltamiseen liittyviä epävarmuuksia tulee ensisijaisesti poistaa selkiyttämällä ja täydentämällä metsäkatoasetusta tai muuta EU-säätelyä. Valiokunta katsoo, että metsäkatoa ei tule tulkita tapahtuvan, jos nautakarjatalouden rakennusinvestoinneissa rakennuksen alle jäävä maa on maatalouskäytössä ja metsän muuttuminen maatalousmaaksi on vähäistä. Metsätalousasetus ei tällaisenaan rajoita maatalousrakentamista. Elinkeinoelämän kannalta välttämättömistä investoinneista aiheutuva metsäpinta-alan väheneminen tulee voida tarvittaessa kompensoida.

Lopuksi

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa vielä lopuksi EU:n metsäkatoasetuksen toimeenpanoon liittyviä poikkeuksellisia haasteita. Metsäkatoasetuksen tulkintaan on liittynyt merkittäviä epäselvyyksiä, ja komission tietojärjestelmissä on ollut ylikuormittumiseen liittyviä ongelmia, joita ei ole kyetty riittävässä määrin ennakoimaan. Asetuksen tavoitteet maailmanlaajuisen metsäkadon torjumisesta ovat edelleen tärkeitä ja kannatettavia, mutta asetuksen hyväksymisen jälkeen tapahtuneet muutokset maailmanmarkkinoilla ja toimeenpanossa ilmenneet haasteet korostavat tarvetta komission ehdotuksessa esitettyä laajemmille muutoksille. Kuten edellä on todettu, pitää maa- ja metsätalousvaliokunta tässä vaiheessa välttämättömänä, että asetuksen soveltamista lykätään komission ehdotuksesta poiketen kaikkia tahoja koskien vähintään vuodella.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp

Helsingissä 12.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok (osittain)
jäsen Tiina Elo vihr (osittain)
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps (osittain)
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok (osittain)
jäsen Helena Marttila sd (osittain)
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komission lokakuussa antamassa metsäkatoasetuksen muutosehdotuksessa (COM(2025) 652 final) ehdotetaan jälleen EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen osittaista lykkäämistä sekä tiettyjä yksinkertaistamistoimia asetuksen “sujuvan täytäntöönpanon varmistamiseksi”. Komission esityksessä esitetään muun muassa toimitusketjujen alkupään jälkeisten toimijoiden velvoitteiden keventämistä sekä kevennettyä ilmoitusmenettelyä asetuksen mukaisille mikro- ja pienille alkutuottajille.

Muutosehdotuksia on perusteltu muun muassa asetuksen toimeenpanon aiheuttamalla, komission tietojärjestelmiin kohdistuvalla kuormituksella, mutta on selvää, että tämänkaltaisia IT-ongelmia ei voida pyrkiä ratkaisemaan asetusta vesittämällä, kuten komissio nyt esittää. Lain vesittäminen vaarantaa asetuksen tavoitteiden saavuttamisen ja rankaisee niitä yrityksiä, jotka ovat jo investoineet vastuullisuuteen ja sopeuttaneet toimintansa asetukseen.

Emme voi yhtyä valiokunnan lausuntoon, sillä emme suurelta osin kannata komission esitystä emmekä valtioneuvoston siihen ottamaa kantaa. Metsäkatoasetus on olennainen työkalu EU:n haitallisten ympäristövaikutusten hillitsemiseksi ja metsien turvaamiseksi ympäri maailman, ja komission esitys pitää sisällään merkittävän riskin näiden tavoitteiden vaarantumiseksi. Se herättää uusia kysymyksiä asetuksen tulkinnasta ja katsoaksemme heikentää luottamusta EU-lainsäädännön ennakoitavuuteen ja pysyvyyteen. Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan komission muutosehdotusten käytännön vaikutukset ovat epäselviä, eikä niiden arvioitiin ole varattu tarpeeksi aikaa.

Komission esityksen mukaan metsäkatoasetuksen soveltaminen alkaisi suurten ja keskisuurten yritysten osalta 30.12.2025 ja mikro- ja pienyritysten osalta vuotta myöhemmin 30.12.2026. Mikro- ja pienyritysten kohdalla soveltamisen alun lykkääminen ei kuitenkaan välttämättä käytännössä toteudu, sillä suuret ja keskisuuret yritykset, jotka toimivat mikro- ja pienyrityksiin nähden arvoketjun myöhemmissä vaiheissa, tarvitsevat asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi tiettyjä tietoja mikro- ja pienyrityksiltä. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että asetuksen soveltaminen alkaisi samaan aikaan kaikenkokoisille yrityksille.

Komissio ehdottaa EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienten toimijoiden soveltamisen alkamisajankohdan yhtenäistämistä muiden hyödykeryhmien vastaavien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Emme yhdy valiokunnan näkemykseen, jonka mukaan on tärkeää, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisäaikaa toimeenpanoon.

Toimeenpanon aloittamista kokonaisuudessaan ei saa enää lykätä, jotta metsäkatoasetuksessa linjattujen tavoitteiden saavuttaminen ei vaarannu. YK:n ilmastokokouksessa yksi tärkeimmistä tavoitteista on tehdä sitova päätös trooppisen metsäkadon lopettamisesta vuoteen 2030 mennessä. Aika tavoitteiden saavuttamiseksi ja metsien turvaamiseksi on kortilla. Metsäkato ja metsien ekologisen tilan heikentäminen pitää lopettaa mitä pikimmiten.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp
Eriävä mielipide

Asetuksen ”toimijan” määritelmää koskeva muutos tarkoittaa sitä, että mikro- ja pienet yritykset ilmoittaisivat vain kertaluonteisesti tuotteidensa olevan metsäkatovapaita ja silloinkin yksinkertaistetussa muodossa. Komission mukaan tämän yksinkertaistetun raportointikäytännön piirissä olisi lähes 100 prosenttia EU:n maanviljelijöistä ja metsänomistajista. Samaan aikaan ”pienien yritysten” määritelmän takia mukana olisi melko isojakin yrityksiä, joilla tase on enintään 5 M€, liikevaihto enintään 10 M€ ja työntekijöitä enintään 50. Yhdymme siihen näkemykseen, että aidosti pienille alkutuottajille ei saa koitua kohtuutonta hallinnollista taakkaa, mutta komission esittämä kokonaisuus ei ole oikea tapa tämän tekemiseksi.

Kertaluonteinen yksinkertaistettu raportointivelvoite tulisi sovellettaviksi samoin edellytyksin myös sellaisissa metsävarojen ja biodiversiteetin kannalta merkittävässä kolmansissa maissa kuin Kiinassa, Intiassa ja Kongossa, koska myös niissä metsäkadon riski on EU:n täytäntöönpanoasetuksessa oletettu matalaksi. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin mukaan tämän voi olettaa heikentävän metsäkatolasetuksen vaikuttavuutta.

Alkutuotannon mikro- ja pientoimijoita vaadittaisiin asetusmuutoksen liitteen III mukaan raportoimaan maantieteellisten koordinaattien sijaan ”maa-alueiden postiosoite tai maantieteellinen sijainti, joilla alkutuotannon mikro- ja pientoimija tuottaa asianomaisia hyödykkeitä”. Pelkän postiosoitteen ilmoittaminen todennäköisesti vaikeuttaa olennaisesti sen verifiointia, onko tuote aiheuttanut metsäkatoa vai ei, joten emme voi kannattaa tätäkään muutosehdotusta.

Metsäkatolasetus ei kohtuuttomasti rajoita maa- eikä metsätaloutta Suomessa, koska velvoite asianmukaisesta huolellisuudesta koskee vain asetuksen piirissä olevaa seitsemää hyödykettä, eikä se siten estä raivatun pellon muuta maatalouskäyttöä. Riski asetuksen vaatimusten vastaiselle metsäkadolle on Suomessa pieni. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan asetuksen ohjausvaikutus maataloudesta aiheutuvaan metsäkatoon jää Suomessa vähäiseksi. Asetuksen vesittämistä ei voida siis perustella kohtuuttomilla Suomeen kohdistuvilla vaikutuksilla.

Suomen ei tule valtioneuvoston kannan mukaisesti ehdottaa joustoja metsäisille maille, joissa metsäkatoriski on pieni. Matalan riskin maat on asetuksen kattamien hyödykkeiden ja tuotteiden osalta jo luokiteltu matalan riskin maiksi, ja Suomi on tällä listalla. Jos asetuksen soveltamisalaan kuuluviin hyödykkeisiin tai tuotteisiin kytkeytyvä metsäkato jossakin maassa on hyvin vähäistä, metsäkadon torjuminenkin vaatii tältä maalta vain vähän.

Emme kannata valtioneuvoston linjausta, jonka mukaan ”Suomi voi tarvittaessa tukea myös muita asetukseen ehdotettavia muutoksia, jotka lisäävät sääntelyn joustavuutta ja/tai keventävät asetuksen toimeenpanoon liittyvää hallinnollista taakkaa”. Nämä sisältävät riskin asetuksen tavoitteiden vaarantumisesta. Enempää lisäaikaa tai lisämuutoksia ei tarvita. Suomalaiset yritykset pystyvät noudattamaan metsäkatolasetusta, eikä Suomen huoltovarmuus tai kilpailukyky tästä kärsi. Kansallisen lainsäädännön on oltava johdonmukaista, ja Suomen tulee olla edelläkävijä eikä tulla tunnetuksi vastuullisuuslainsäädännön jarruttajana.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2025 vp
Eriävä mielipide

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.11.2025

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr